

КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Макаревич Ілона

*к. пед. н., викладач кафедри географії
та методики її навчання Уманського державного
педагогічного університету імені Павла Тичини*

Браславська Оксана

Підвищення ролі інформаційно-технологічного фактора сприяло модернізації освіти та її переорієнтуванню на підготовку компетентного фахівця, який здатен демонструвати високорозвинені інтелектуальні професійні й особистісні якості. Сутність компетентнісного підходу полягає в посиленні вагомості інтелектуального, комунікативного, морального, когнітивного та інформаційного освітніх компонентів [4, с. 4].

Потребує уваги визначення компонентів, критеріїв, показників і рівнів інформаційної компетентності студентів, які нами узагальнено на прикладі сформованості інформаційної компетентності майбутніх учителів географії (таблиця 1).

Таблиця 1

Компоненти, критерії, показники і рівні сформованості інформаційної компетентності майбутніх учителів географії

Компоненти	Критерії і їх показники	Рівні сформованості
Мотиваційний (компетенція інформаційної культури)	Мотиваційно-ціннісний характеризується інтересом студента до вивчення шляхів пошуку й використання інформації, емоційно-	Високий: сформованість стійкої інформаційної спрямованості й активності, інтересу й позитивного ставлення до інформаційної діяльності; мотивація навчання виявляється в переконаннях щодо важливості пошуку й використання в професійній діяльності географічної інформації, в усвідомленні необхідності знань про її особливості як умови підвищення рівня викладання географії в ЗОШ. Середній: наявність елементів мотивації і, як наслідок, здатність студента продуктивно, але не систематично застосовувати знання, уміння й досвід професійної діяльності під час використання інформації географічного змісту; виконання професійних функцій вчителя-

	ціннісним сприйняттям інформації в процесі її зміни та розвитку, усвідомленим критичним ставленням до неї.	географа, але без глибокого розуміння цінностей власної інформаційної компетентності; студент виявляє інтерес до організації інформаційно-пошукової діяльності, розуміє її роль й основні напрями в навчально-виховному процесі, має сформовану потребу в пошуку та використанні інформації, проте чітко не окреслює власних підходів до виконання поставлених завдань. Низький: недостатнє усвідомлення розуміння й початкова готовність до реалізації функцій пошуку та використання інформації; відсутні ціннісні установки і мотивація роботи з географічною інформацією в професійній
		діяльності, виконання пошуку за готовим зразком та використання інформацію за заданим алгоритмом; відсутність бажання оцінити роль новітньої географічної інформації в освітньому процесі.
Когнітивний (компетенція інформаційної грамотності)	Пізнавально-когнітивний критерій наявності системи знань географічної інформації певного рівня опанування студентами знань джерел інформації, сутності географічної інформації та основ комп'ютерної грамотності.	Високий: студент демонструє глибокі географічні знання та поінформованість щодо особливостей пошуку, оброблення й інтерпретації географічних відомостей для творчого виконання нестандартних професійних завдань в умовах інформатизації освіти, аргументує власне ставлення до різних критичних позицій на географічний об'єкт вивчення, обґрунтовує власне критичне ставлення до них, має високий рівень знань змісту інформації та джерел їх пошуку. Середній: наявні знання студентів містять несуттєві недоліки, виявляються нерівномірно за різних умов навчально-виховного процесу, вони діють за інструкцією, виконують типові завдання різного змісту, але потребують допомоги для ефективного їх розв'язання; студенти застосовують засвоєні знання за самостійно обраним варіантом алгоритму, але у них не зовсім сформовані основні індивідуальні якості, що забезпечують здатність розробляти й використовувати географічну інформацію. Низький: рівень професійних знань і вмінь використовувати належний обсяг інформації є мінімальним, унаслідок чого у студента виникають труднощі під час застосування їх на практиці; наявні елементарні знання про можливість інформації в навчанні спричиняють зниження прагнення здобувати нову інформацію та поповнювати її, застосовувати отримані відомості на практиці.
Діяльнісний	Діяльнісно-	Високий: уміння застосовувати практичний досвід у роботі з інформацією, використовуючи

(компетенція інформаційної діяльності)	<p>практичний: наявність умінь і навичок генерування інформації, її обробки, продуктивного використання й передання як у традиційній, так і в електронній формах, незалежно від форми й засобів роботи з інформацією, навички застосування інформаційних технологій.</p>	<p>різноманітні інформаційні технології в навчальній діяльності, не тільки обґрунтовано адаптуючи їх до навчальної ситуації, а й проектуючи авторські варіанти; уміння самостійно генерувати географічну інформацію, оцінювати й узагальнювати здобуті дані, виокремлювати науково підтверджену інформацію, ухвалювати рішення про потребу в її використанні, творчо, комплексно, обґрунтовано та раціонально застосовуючи алгоритм роботи з інформацією не лише на заняттях, а й під час педагогічної практики,</p>
		<p>допомагаючи учням, стимулюючи їхню самостійність, активність й ініціативу в інформаційній діяльності.</p> <p>Середній: студенти вміють інтерпретувати інформацію про правила пошуку й використання інформації, коректно аналізують зміст інформації, керуючись географічними знаннями, але з недостатньою інформаційною спрямованістю, активністю; здатні до опрацювання, передання інформації, однак без ґрунтовної систематизації й генерування; конспектування географічного матеріалу без глибокого аналізу та узагальнення; уміння вирізняються ситуативними виявами, недостатньою відповідальністю та креативністю; маючи певний обсяг інформації, студенти не завжди її адаптують під час педагогічної практики до специфіки освітньої ситуації ЗОШ, не аналізують власні можливості.</p> <p>Низький: характерний вияв сформованості окремих компетенцій у роботі з інформацією (набирати тексти, читати, переказувати); невміння об'єктивно оцінити ситуацію, що призводить до невпевненості, недостатнього інтересу до пошуку та генерування інформації; відсутність умінь адаптації інформаційних технологій до вивчення певної теми, географічної номенклатури; під час педагогічної практики студенти не передбачають пошук і застосування інформації, що відмінна від відомостей у шкільному підручнику (якщо й використовує, то лише ту, що рекомендували вчителі).</p>

Опис змісту та структури досліджуваного утворення спонукає до окреслення *функцій* інформаційної компетентності майбутніх учителів географії. На підставі обґрунтування функціонального вияву компетентності,

що схарактеризовано в працях В. Адольфа [1], Дж. Равена [3], А. Хуторського [4] та ін., вважаємо, що функції інформаційної компетентності мають відобразити специфіку професійної діяльності майбутніх учителів географії, забезпечувати механізм передання відібраної інформації учням у навчально-виховному процесі.

На думку Н. Баловсяк, інформаційна компетентність має забезпечувати три функції професійної діяльності фахівця:

- інформаційно-пошукову (здатність до ефективної роботи з інформацією в усіх формах її представлення);
- комп'ютерно-технологічну, що визначає вміння й навички роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням);
- процесуально-діяльнісну, яка маркує здатність застосовувати сучасні засоби інформаційних і комп'ютерних технологій у роботі з інформацією та в ході розв'язання різноманітних завдань [2, с. 79].

На нашу думку, до названих варто додати функції інформаційної компетентності, що притаманні професійній діяльності вчителя географії:

- *навчальна функція* – засвоєння майбутніми вчителями географії системи професійно важливих знань, умінь, навичок, досвіду діяльності, що утворюють зміст інформаційної компетентності, оволодіння сучасними інформаційними технологіями викладання географії; активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках географії засобами надання новітньої інформації в різних формах і методах роботи; уміння вчителя формувати мотиваційно-ціннісне ставлення до навчальної пошукової діяльності з використанням інформаційних технологій;
- *розвивальна функція* – розвиток мислення, рефлексії, здібностей та якостей, пов'язаних зі сприйняттям, осмисленням і трансляцією професійно корисної інформації; уміння з'ясувати роль інформації в навчально-виховному процесі на уроках і в позаурочній роботі з географії; розв'язувати навчально-виховні завдання, під час проведення різних форм занять із використанням зібраних даних;

– *виховна функція* – формування комплексу світоглядних переконань, що зумовлюють адекватну поведінку майбутніх учителів в інформаційному полі та спрямованість на самовдосконалення інформаційної культури; виховання особистісних якостей, колективізму, поваги до праці, самовиховання в процесі роботи з інформацією;

– *організаційно-мотиваційна функція* – формування ціннісних орієнтацій, стійких внутрішніх мотивів у сфері професійно-інформаційної діяльності, становлення інформаційної активності особистості; уміння вчителя готувати організаційно-методичне забезпечення для уроків і позакласної роботи з географії із застосуванням вже знайденої чи з пошуком нової географічної інформації; методична робота щодо організації пошуку інформації; оцінювання результатів діяльності учнів; організація роботи зі здобутою інформацією;

– *інноваційна* – формування в студента здібностей до розв’язування професійних завдань, пов’язаних із роботою з інформацією, що допомагає розвиткові професійної мобільності, можливості адаптуватися до нових умов професійної діяльності; відповідальне та самостійне опанування нових інформаційних технологій професійної діяльності;

– *комунікативна функція* – розвиток професійно важливих якостей, знань, умінь і навичок з організації комунікативної взаємодії в інформаційній діяльності в живому спілкуванні та засобами комп’ютера, формування комунікативної активності майбутніх учителів; оволодіння практичним досвідом застосування інформаційних технологій у професійній діяльності, що сприяє формуванню в майбутнього вчителя інформаційного світогляду, нового стилю мислення, визначає професійно-інформаційну спрямованість особистості.

Отже, визначення функцій, критеріїв і показників сформованості інформаційної компетентності майбутніх учителів географії слугує інструментарієм для з’ясування рівня їхньої наявності у студентів.

Список використаних джерел:

1. Адольф В. А. Инновационная деятельность педагога в процессе его профессионального становления: Агентство образования адм. Краснояр. края, Краснояр. краев. Ин-т повышения квалификации и проф. переподгот. работников образования. – Красноярск : Поликом, 2007. – 190 с.
2. Баловсяк Н. В. Формування інформаційної компетентності майбутнього економіста в процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти»; Ін-т педагогіки і психології професійної освіти Академії педагогічних наук України. – К., 2006. – 326 с.
3. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация. – М. :Когито-Центр, 2002. – 396 с.
4. Тімець О.В. ДИСЕРТАЦІЯ
5. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования: Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 18–24.

ЩЕ ТРЕБА 2 ВИДАННЯ ЗА 2018-19 РОКИ

ПЕРЕШЛІТЬ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ ІННІ Й ЛЕСІ. ДЯКУЮ